

Indledningen er redigeret af Krista Stinne Greve Rasmussen og Kirsten Vad

Tilsyn ved Vibeke A. Pedersen

Denne pdf er en læseversion af værkets indledning. Værket findes digitalt med punktkommentarer, tekstredigering og faksimiler på www.grundtvigsværker.dk

PDF ved Kim Steen Ravn

Copyright: *Grundtvigs Værker* 2024

Indledning til “Thyra Dannebod”

ved Stine Guldahl Holst

Indhold

- 1 Anledning
- 2 Danske Samfund
- 3 Viser og Sange for Danske Samfund
- 4 Thyra Dannebod
  - 4.1 “Thyra Dannebod” (1840) og “Thyre Dannebods Vise” (1817)
  - 4.2 Et åndeligt værn
- 5 Efterliv
- 6 Anvendt litteratur

1 Anledning

Visen “Thyra Dannebod” er gendigtet til det første hæfte af *Viser og Sange for Danske Samfund*, en sangudgivelse, der udkom til det sangglade samfund, i fire hæfter i alt.

2 Danske Samfund

Danske Samfund blev officielt stiftet den 14. maj 1839. Grundtvig var blandt stifterne, der også talte yngre kræfter som Frederik Barfod og Orla Lehmann. Samfundets grundlæggelse var en udløber af Grundtvigs foredragsrække *Mands Minde*, som var blevet et tilløbsstykke i København. Flere af tilhørerne ønskede efterfølgende at skabe et levende folkeligt selskab. Da Grundtvig samtidig var blevet skuffet over Christian Molbechs nystiftede historiske selskab, som han fandt var en elitær dødssejler, blev Danske Samfund en realitet (jf. Lundgreen-Nielsen 1992, s. 32 f.).

Grundtvig ønskede med Danske Samfund at skabe et historisk selskab, hvor der praktiseredes “*folkelig Tale og Skrift*” (Grundtvig 1839, s. 420). Et selskab til

“Folkelivets Tarv”, som Grundtvig fremlægger det i et af sine indledende foredrag i selskabet (Grundtvig 1839, s. 447), og “historisk *Folke-Sang* og *levende historiske Foredrag*” skulle være redskaber til bestyrkelse af folkeånden (Grundtvig 1839, s. 429; se også [indledningen til “Det Danske Samfund”](#); Flemming Lundgreen-Nielsen har skildret Danske Samfund i *Dansk Identitetshistorie* (1992), bind 3, s. 31-79.)

Foreningen mødtes hver tirsdag kl. 19 på forskellige steder i København, og fællessang hørte, helt som Grundtvig havde forestillet sig det, til dagsordenen. Af politiets efterretninger fra møderne fremgår det flere steder, at der almindeligvis blev sunget efter foredragene; ved en enkelt lejlighed synes sang ligefrem at være blevet brugt som afledningsmanøvre, da Frederik Barfod under et møde i november 1840 mødte modstand fra salen under sit foredrag (Lundgreen-Nielsen 1992, s. 45).

3 Viser og Sange for Danske Samfund

Viser og Sange for Danske Samfund blev udgivet i årene 1840-1847. De første fire hæfter udkom 1840-1842 og den sidste samling i 1847. Den drivende kraft bag udgivelsen har formentlig været præsten P.O. Boisen, men der angives ikke nogen udgiver på hæfterne. Grundtvig var klart hovedbidrager til sangbøgerne med 42 af samlingens i alt 102 sange og kunne derved også sætte sit ideologiske præg på de sangglade deltagere. Emnerne var primært af national-historisk karakter med en del folkevisemateriale iblandt (Lundgreen-Nielsen 1992, s. 40).

4 Thyra Dannebod

Grundtvigs vise om Thyra Dannebod er en gendigtning af en vise, han udgav i *Danne-Virke* i 1817.

Læs mere

Grundtvigs tidsskrift *Danne-Virke* udkom i fire bind, og de enkelte bind udkom hæftevis. “Thyre Dannebods Vise” udkom i første hæfte af 2. bind, der blev udgivet i efteråret 1816. Den resterende del af bind 2 udkom i hæfter i løbet af 1817, og bindet bærer i sin helhed udgivelsesåret 1817.

Begge viser er forarbejdninger af Laurids Koks *Danevirkevise*, men “Thyra Dannebod” (1840) adskiller sig så væsentligt fra Koks forlæg, at den må regnes for et selvstændigt værk af Grundtvig (Kuhn 1990, s. 81; læs mere om Koks vise i [indledningen til “Thyre Dannebods Vise”](#)). “Thyre Dannebods Vise” fra 1817 har 14 strofer, mens “Thyra Dannebod” (1840) er forkortet til 12 strofer.

4.1 “Thyra Dannebod” (1840) og “Thyre Dannebods Vise” (1817)

De tre første strofer af visen maler et skønbillede af det fredelige Danmark, hvor de små piger vokser som blomster på engen, de unge mænd som bøgene i skoven. De vokser op i et land, der er beskyttet af vand overalt. Krakeleringen i skønmaleriet

findes i Jylland, hvor beskyttelsen mod syd mangler. Grundtvig har her med beskrivelsen af ungdommen som blomster og bøgetræer forstærket billedet af det fredfyldte, skønne Danmark i forhold til teksten fra 1817.

Truslen fra syd, der beskrives i strofe 4, har fået et klarere udtryk, da vers 6-7 er ændret fra "Skam er det at lade rane / Saa vort Fæ, vort Gods, Formue" (1817) til "Lukkes maa den Skydebane, / Hvor de Tydske immer true" (1840). Det handler ikke længere om skammen ved at lade sig berøve, men om en konkret trussel fra syd i form af tyskerne.

Stroferne 5-6, hvor Thyra fremlægger sin plan om at opføre Dannevirke og byder brave, danske mænd at bygge landeværnet, er konstrueret af dele af stroferne 5-7 i 1817-udgaven. Grundtvig skærper her fokus på Thyra ved at lade verselinjerne "Det var Ord som lod sig høre, / Fædres Land det gjaldt, / Faldt og i Kong Haralds Øre / Vel som overalt" (1817, strofe 7) bortfalde. Thyra handler nu selv uden bifald fra sin søn Harald Blåtand.

Danskerne strømmer til fra nær og fjern for at medvirke til konstruktionen af Dannevirke. I stroferne 7-9, hvor tilstrømningen af folk beskrives, udvides den geografiske sammensætning med falstringer, langelændere og mønboer. I strofe 8 er det værd at bemærke skærpelsen i beskrivelsen af gæstfriheden, da det i 1817-udgaven var "Jyden", der bød på ost og kage, er det nu i 1840 "Sønder-Jyden", som Grundtvig lader beværte gæsterne fra resten af Danmark. Betegnelsen sønderjyde vandt udbredelse i tiden omkring 1830, hvor den nationale konflikt vedrørende Slesvigs tilhørsforhold begyndte.

Grundtvig har omdigtet stroferne 10 og 11, uden at indholdet af dem har ændret sig nævneværdigt. De beretter om Dannevirkes færdiggørelse under Thyras tilstedeværelse og dets efterfølgende gavn for landet. Den afsluttende strofe spejler 1817-udgaven, blot er billedet af det idylliske Danmark udviklet fra "Gud i Naade den velsigne / Mindes mild dens Trang" til "Herren den med Frugt velsigne / Fryd og Fuglesang" (1840, strofe 12, vers 3-4), ligesom verselinje 2 i strofen har "fredlyst Vang" i stedet for "hegnet Vang".

4.2 Et åndeligt værn

Det er næppe tilfældigt, at "Thyra Dannebod" er vise- og samsamlingens første sang. Grundtvigs udgave af sangen til *Viser og Sange for Danske Samfund* har fået skærpet det nationale perspektiv i forhold til versionen fra 1817, således er truslen sydfra nu klart defineret som tyskerne i modsætning til versionen i *Dannevirke* 1817, hvor målet var et værn mod mere generelle strømninger sydfra. Fælles for de to udgaver er, at de udgives som en del af værker, der skal styrke danskernes åndelige værn.

5 Efterliv

Visen fik i løbet af 1840'erne frem mod Treårskrigen (1848-1851) status af en slags kamp- eller nationalsang, og den genoptryktes flere gange i forskellige forarbejdninger frem til Grundtvigs død (jf. [indledningen til "Thyre Dannebods](#)

[Vise](#)”).

6 Anvendt litteratur

- *Danevirkevisen*, se Kok, Laurids Olufsen (1695).
- Feldbæk, Ole (1991-1992) *Dansk Identitetshistorie*, bind 1-4. København.
- Grundtvig, N.F.S. (1816-1819) *Danne-Virke et Tids-Skrift*, bind 1-4. København.
- Grundtvig, N.F.S. (1817) “Thyre Dannebods Vise” i *Danne-Virke et Tids-Skrift*, bind 2, s. 1-6. København.
- Grundtvig, N.F.S. (1839) “Det Danske Samfund” i *Brage og Idun, et nordisk Fjærdingsårsskrift, udgivet, med Bistand af Danske, Svenske og Normænd*, udg. Frederik Barfod, bind 1-5; bind 1, s. 414-473. København.
- Kok, Laurids Olufsen (1695) “Om Tyre Danebod” i *Et Hundrede Udvalde Danske Viser, Om Allehaande merkelige Krigs-Bedrivt og anden selsom Eventyr, Som sig her udi Riget Ved Gamle Kemper, Navnkundige Konger, og ellers fornemme Personer begivet haver, af Arilds Tid til denne nærværende Dag. Forøgede med det Andet Hundrede Viser Om Danske Konger, Kæmper og Andre, Samt hosføiede Antegnelser, Til Lyst og Lærdom*, udg. Peder Syv. København.
- Kuhn, Hans (1990) *Defining a Nation in Song. Danish patriotic songs in songbooks of the period 1832-1870*. København.
- Lundgreen-Nielsen, Flemming (1992) “Grundtvig og danskhed” i *Dansk Identitetshistorie*, bind 1-4; bind 3, s. 9-187. København.
- *Viser og Sange for Danske Samfund* (1840-1842), hæfte 1-4. København.